

מדינת ישראל

משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לטיפול באדם עם מוגבלות שכלית התפתחותית
המחלקה לאבחון, קדום והשמה

הגדרת מוגבלות שכלית התפתחותית-

תהליכי אבחון וועדה 2016

ע"י שרית טילוביץ לוי,
מפקחת ארצית על מערכת האבחון

ועדת אבחון

-ועדת האבחון פועלת מתוקף "חוק הסעד
טיפול במפגרים (1969)" והינה הגוף היחידי
המוסמך במדינת ישראל לקבוע מוגבלות
שכלית התפתחותית.

- ניתן לערער על החלטת ועדה/דרכי טיפול.

- על פי רוב, טרם התכנסות הועדה, מתבצע
אבחון מקיף באחד ממרכזי האבחון.

הגדרת המוגבלות השכלית (פיגור שכלי)

על פי חוק הסעד (טיפול במפגרים) תשכ"ט, 1969:

אדם שמחמת חוסר התפתחות או התפתחות לקויה
של כושרו השכלי מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת
והוא נזקק לטיפול. חולה נפש כהגדרתו בחוק אינו
בבחינת מפגר לעניין חוק זה .

הגדרת מוגבלות שכלית התפתחותית (2010, AAIDD)

מוגבלות שכלית מתאפיינת במגבלות משמעותיות בתפקוד השכלי ובהתנהגות מסתגלת, כפי שהן באות לידי ביטוי במיומנויות תפיסתיות, חברתיות ומעשיות.

מוגבלות זו מתחילה לפני גיל 18

הנחות עיקריות בהגדרה

- הנחה 1- "מגבלות בתפקוד הנוכחי צריכות להישקל בתוך סביבה חברתית טיפוסית לבני גילו ותרבותו של הפרט".
- הנחה 2- "הערכה תקפה מתחשבת במגוון תרבותי ולשוני, כמו גם בהבדלים בגורמים תקשורתיים, חושיים, מוטוריים והתנהגותיים".
- הנחה 3- "המגבלות מתקיימות לצד הכוחות".
- הנחה 4- "המטרה החשובה של תיאור המגבלות היא פיתוח פרופיל תמיכות נדרשות".
- הנחה 5- "עם תמיכה מתאימה לאורך תקופה, חיי וותפקודו של אדם מוגבלות שכלית ישתפרו באופן כללי".

שלושת המימדים

1. המימד ההתפתחותי
2. המימד הקוגניטיבי
3. המימד ההסתגלותי
4. צורך בתמיכות

בכדי שתקבע מוגבלות שכלית אצל אדם, חייבת

להיות הנמכה בשלושת המימדים בו זמנית!

הצורך בתמיכות = נגזרת של שלושת המימדים.

קביעת מוגבלות שכלית-סיווג לרמות

- מגבלה משמעותית בתפקוד אינטלקטואל והסתגלותי- שתי סטיות תקן מתחת לממוצע (<70)
- סיווג ל-4 רמות של עוצמת התמיכות הנדרשות- לסירוגין, מוגבלת, מוגברת, תמידיית.
- סיווג ל-6 רמות תפקוד- קל, קל - בינוני, בינוני, בינוני- נמוך, קשה, עמוק.

התנהגות מסתגלת

- אוסף מיומנויות תפיסתיות, חברתיות ומעשיות שנלמדו על ידי אנשים כדי לתפקד בחיי היומיום.
- "היעילות של הפרט להתמודד עם דרישות הסביבה בה הוא חיי ומטלות חברתיות שונות".
- מגבלות בהתנהגות המסתגלת משפיעות על חיי היומיום, על היכולת להגיב לשינויים בחיים ועל דרישות סביבתיות.
- תחומי מיומנויות הסתגלותיות:
על פי ההגדרה משנת 1992:
תקשורת, עזרה עצמאית, חיי יום יום, מיומנויות חברתיות, מיומנויות למידה, שימוש במשאבים סביבתיים, הכוונה עצמאית, בריאות ובטיחות, פנאי ותעסוקה
על פי ההגדרה משנת 2002 ומשנת 2010:
תפיסתיות, חברתיות ומעשיות.

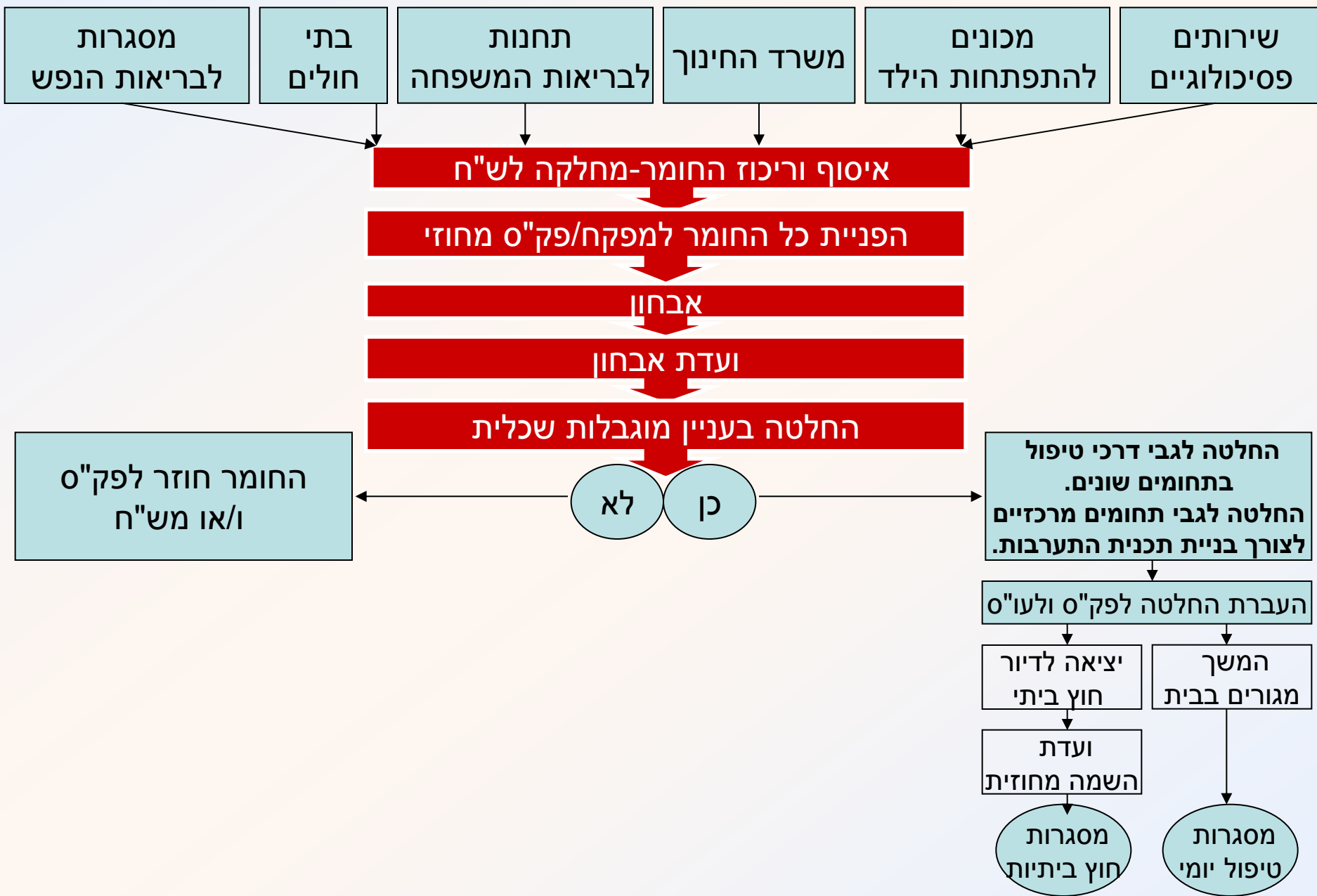
תמיכות

- משאבים ואסטרטגיות שנועדו לקדם את התפתחותו, חינוכו, רווחתו ותחומי העניין של הפרט ולשפר את תפקודו האישי.
- שירותים הם סוג מסוים של תמיכה אשר ניתנת על ידי אנשי מקצוע וסוכנויות.

חשיבות התמיכות

"עם מערכות תמיכה מותאמות באופן אישי והולמות לאורך זמן, התפקוד היומיומי של האדם עם מוגבלות שכלית בדרך כלל ילך וישתפר"
(Schalock, 2010).

תרשים זרימה - אבחון וועדת אבחון וקבלת שרות

אבחון - למה ומדוע?

אבחון ראשון- כשער הכניסה לאגף.

האם קיימת בכלל מוגבלות שכלית התפתחותית ?

רמת תפקוד של האדם כיום?

דיאגנוזה מול פרוגנוזה....

אבחון חוזר- כחוות דעת שנייה של מומחים, כהסתכלות חיצונית נוספת של גורם נייטרלי, כאמצעי למעקב ולעדכון דרכי טיפול ותוכניות קדום, הזדמנות להתייעץ ולהביא סוגיות ודילמות בפני הגוף המאבחן.

חשוב מאוד בתקופות מעבר כמו: ממסגרת בית ספרית לתעסוקתית, מדיור חוץ ביתי אחד לאחר.

האדם עם המוגבלות השכלית לא כמשהו פסיבי וסטטי, אלא כאינדיבידואל מתפתח וצומח בתנאים הולמים, או חלילה נסוג בהתאם לנסיבות הדינאמיות של חייו (חולי, זקנה, משבר...).

מרכזי האבחון והצוותים המאבחנים

מרכזי האבחון הוקמו בתחילת שנות ה-90.
המרכזים נבחרים בהתאם ל"חוק חובת המכרזים".
המרכזים מונגשים וממוקמים בפריסה ארצית לנוחיות קהל
המשתמשים.
התהליך למשפחה הינו ללא עלות, המדינה מממנת אבחונים
וועדות במלואן.
הלקוח הוא במרכז.

כיצד?

- בחינת חומר רקע אודות המאובחן, כפי שמתקבל במרכז אבחון (כולל חומר רפואי).
- ביצוע בדיקות מותאמות, שימוש בכלי אבחון מקובלים ותצפיות ע"י הצוות המאבחן.
- ישיבת צוות, ארגון המידע ואינטגרציה של הממצאים.

הצוות המאבחן וחברי הועדה

הצוות המאבחן כולל:

עובד סוציאלי

פסיכולוג

רופא

פסיכיאטר ע"פ הצורך

הרכב חברי הועדה כמוגדר בחוק:

יו"ר הועדה- עו"ס לחוק הסעד טיפול במפגרים

פסיכולוג

מחנך

רופא

פסיכיאטר

מה בודקים?

בהתאם להגדרת החוק וההגדרה האמריקאית לקביעת פיגור שכלי:

- רקע התפתחותי
- מיומנויות הסתגלותיות בעשרת תחומי החיים
- יכולת אינטלקטואלית
- צורך בתמיכות
- על מנת שאדם יוגדר עם פיגור שכלי, חייבת להיות ירידה משמעותית בכל התחומים האמורים לעיל!
- בנוסף נבדקים הרקע הסוציאלי וסביבתו של האדם, מצבו הרפואי ומצבו הרגשי של האדם, שכן הם עשויים להשפיע על רמת התפקוד....

דגשים

- צוות מרכז האבחון וועדת האבחון הם צוותים שונים.
- חובה ליישם את החלטות הוועדה, למעט מקרים בהם נכתב "מומלץ".
- בדרכי הטיפול הועדה מתייחסת לנושאים כגון:
תעסוקה, דיור, פנאי וגם עניינים הקשורים למקצועות הבריאות.
- החלטות ועדת האבחון אמורות להוות בסיס לתכנית קידום.

תודה על ההקשבה

ובהצלחה לכל העוסקים במלאכה....